

Naar Een Duurzame Samenwerking tussen Professionals en Oudermediatoren
in Vreedzaam Overvecht

Anouck R. van der Leij (3849511)
Universiteit Utrecht

Author Note

Anouck R. van der Leij, Faculteit Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht,
Utrecht.

E-mail: anouckvanderleij@gmail.com

Inleverdatum: 24-06-2018

Naar Een Duurzame Samenwerking tussen Professionals en Oudermediatoren
in Vreedzaam Overvecht

Na het succes van de Vreedzame School is in de Utrechtse wijk Overvecht in 2009 de toepassing van de Vreedzame principes (zie Bijlage A voor een overzicht) verbreed naar de volledige wijk (De Winter, Horjus & Van Dijken, 2009). De Vreedzame Wijk sluit aan bij de principes van de Vreedzame school en creëert daarmee samenhang tussen verschillende pedagogische contexten in de wijk. Zodoende worden de regels van Vreedzaam niet alleen op school gehanteerd, maar ook in de speeltuin, buurthuizen, zorginstellingen, etc. (Stichting Vreedzaam, 2018). De Vreedzame Wijk streeft naar het bevorderen van conflictoplossing, gemeenschapszin en gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid (De Winter et al, 2009). Een hoge mate van ouderbetrokkenheid bij de school en andere pedagogische contexten in de wijk is een belangrijke factor binnen het behalen van deze doelen. Professionals en ouders kunnen dan namelijk samenwerken om de democratische burgerschapsvorming van kinderen in pedagogische contexten te versterken en om een hechtere gemeenschap te creëren (De Winter et al., 2017).

In dit onderzoek wordt naar de samenwerking tussen twee groepen binnen de Vreedzame Wijk gekeken: de professionals en de oudermediatoren. Met professionals worden sociaal-maatschappelijke dienstverleners en leerkrachten in de wijk bedoeld. Dit zijn betaalde krachten die binnen hun functie de Vreedzame principes aanhouden. De professionals waar in dit onderzoek over gesproken wordt hebben contact met oudermediatoren. Dit zijn betrokken ouders van kinderen op één van de Vreedzame scholen in de wijk. Ze hebben een mediatietraining gevolgd en worden tijdens de schoolpauzes ingezet ten behoeve van conflictoplossing op het schoolplein (Kopp & Hagen, 2017). Ondanks dat oudermediatoren in theorie ook in de rest van de wijk ingezet kunnen worden, is uit een vorig onderzoek in het kader van een bachelorthesis (Kopp & Hagen, 2017) gebleken dat deze ouders voornamelijk alleen maar bij conflicten op het schoolplein mediëren.

Hoewel veel verschillende professionals al met oudermediatoren samenwerken om de mediatie op het schoolplein te verbeteren, dient een grootschalige overstap naar de wijk dus nog gerealiseerd te worden en lijkt bovendien de duurzaamheid van de samenwerking niet gegarandeerd. Duurzaamheid van oudermediatie en de samenwerking tussen professionals en oudermediatoren zou betekenen dat de oudermediatie de komende vijf tot tien jaar voortgezet kan worden zonder dat het doorvoeren van grote veranderingen nodig zal zijn. De oudermediatoren hebben echter, ondanks dat ze de Vreedzame principes volledig geaccepteerd hebben en de mediatietraining gevolgd hebben, nog regelmatig hulp nodig bij het concretiseren van deze principes voor gebruik in de praktijk en zodoende het

mediëren bij variërende conflicten (Horjus, 2012). Het faciliteren van ouderparticipatie legt daarom extra werklast bij de professional neer (Dusi, 2012) en professionals zijn niet altijd zeker dat ze deze werklast op de lange termijn kunnen volhouden (Tali Tal, 2007).

Het verduurzamen van oudermediatie en de samenwerking tussen professionals en oudermediatoren is een belangrijke element binnen het kunnen blijven verspreiden van Vreedzame principes in Overvecht, zodat democratische burgerschapsvorming bij kinderen op de lange termijn versterkt blijft worden en wijkbewoners een gevoel van gemeenschappelijke opvoedingsverantwoordelijkheid krijgen (De Winter et al., 2017). Om kinderen op te laten groeien tot volwassenen met een actief verantwoordelijke rol binnen de democratische maatschappij, is de kwaliteit van sociale bindingen met hun omgeving namelijk sterk van belang. Een goede band met het gezin, medebewoners, en sociaal-maatschappelijk dienstverleners in de buurt vermindert de kans op probleemgedrag door deze kinderen (Dierx & Verhoeff, 2013). Oudermediatie is een manier om conflicten op te lossen voordat ze escaleren (Gazley, Chang & Bingham, 2006). Zodra een geslaagde overstap naar de wijk gerealiseerd is, kunnen oudermediatoren daarom een toenemende positieve invloed op de wijk hebben.

De coördinator van de Vreedzame Wijk in Overvecht heeft vanwege bovengenoemde redenen gevraagd om onderzoek te doen naar mogelijkheden om de samenwerking tussen professionals en oudermediatoren in Overvecht duurzamer te maken. Om de professionals en oudermediatoren een bruikbaar advies te kunnen geven, moet om te beginnen de huidige samenwerking en de bekwaamheid van de oudermediatoren geanalyseerd worden, om vervolgens belemmeringen en oplossingen aan te kunnen wijzen. De onderzoeksvraag voor dit artikel luidt daarom als volgt: Hoe kan de samenwerking tussen professionals en oudermediatoren vormgegeven worden opdat oudermediatie binnen de Vreedzame Wijk Overvecht duurzaam wordt?

Theoretisch kader

Oudermediatie is een vorm van ouderbetrokkenheid bij de school. Het stimuleren van ouderbetrokkenheid is de eerste stap binnen het realiseren van een samenwerking tussen professionals en oudermediatoren. Tali Tal (2007) beschrijft hoe ouderbetrokkenheid kan beginnen bij losse activiteiten, om later uit te groeien tot een gewoonte. Succesvolle betrokkenheid van ouders kan vervolgens een voorbeeld voor de hele wijk zijn (Tali Tal, 2007). Wanneer belangrijke individuen of groepen binnen de wijk een gedragsnorm uitdragen, worden andere wijkbewoners ook gestimuleerd dit gedrag te vertonen (Ajzen, 1991). Vreedzame verwachtingen en het gezamenlijk verantwoordelijk zijn worden geleidelijk door de hele wijk verspreid (Dierx & Verhoeff, 2013). Als er uiteindelijk genoeg

gelijkgestemden zijn, ontstaat een kritieke massa van aanhangers van Vreedzame principes. Dit is een vereiste voor effectieve, duurzame verandering van gedrag (Horjus, 2012) bij kinderen en volwassenen in de wijk ten gunste van het hanteren van Vreedzame principes in de wijk.

Verschillende factoren blijken ouders te motiveren tot langdurige ouderparticipatie bij de school. Eén van die factoren is de hoeveelheid ruimte die ouders geboden wordt om naar eigen inzicht bij te dragen. Ze dienen de mogelijkheid te krijgen om een actieve rol in keuzeprocessen in te nemen (Tali Tal, 2007) en betrokken te worden in elk procesonderdeel (begeleiding, planning, etc.). Ouders krijgen daardoor namelijk de ruimte om hun individuele kwaliteiten aan te wenden (Defur, 2012).

Een tweede factor is dat ouders zich gewaardeerd voelen voor de inzet die ze tonen (Horjus, 2012). De hoeveelheid waardering die getoond wordt tijdens het eerste moment dat ouders uitgenodigd worden om bij te dragen aan specifieke activiteiten is hiervoor al bepalend (Hornby & Lafaele, 2011). Professionals denken soms dat ouders weinig vaardigheden hebben om constructief toe te voegen en hen alleen dwars zullen zitten vanwege ongeïnformeerde meningen en weinig respect voor diens expertise. Dit heeft een negatieve invloed op de waardering die ouders voelen (Dusi, 2012; Tali Tal, 2007). Een focus op sterktes is een goed uitgangspunt voor waardering. Het is daarom van belang om de mogelijkheid voor reflectie te bieden en overwinningen binnen het proces te erkennen. Succeservaringen veroorzaken namelijk zowel competentie als zelfvertrouwen, wat belangrijke vaardigheden zijn voor de uitbreiding van ouderparticipatie op de langetermijn (Defur, 2012).

De tevredenheid over communicatie tussen professionals en ouders is een derde factor die bepalend is voor de inzet die een ouder zal tonen binnen de samenwerking. Het is belangrijk dat beide partijen realiseren waar hun expertise ligt en niet vervallen in kennis-macht conflicten. De deskundige en vaak wetenschappelijk onderbouwde kennis van de professional en de uitgebreide kennis van de ouder over het kind moeten gecombineerd worden om tot een verruiming van kennis over bepaalde situaties en kinderen te komen. Voor deze communicatie moet tijd uitgetrokken worden (Hughes & MacNaughton, 2002). Ouders verwachten over het algemeen wel dat professionals de leiding nemen in het samenwerkingsproces (Kopp & Hagen, 2017; Tali Tal, 2007) en de professionals zijn bovendien vaak verantwoordelijk voor het doorvoeren van veranderingen in de wijk. De professional dient hierover aan de ouder terug te koppelen.

De bekwaamheid in mediëren van de ouder is een relevante factor om in de toekomst de stap van mediëren op het schoolplein naar mediëren in de wijk te kunnen

maken. Deze overstap naar de wijk is een belangrijk doel van de samenwerking. Om adequaat te kunnen handelen als mediator, dienen oudermediatoren bewust te zijn van hun eigen mogelijkheden tijdens het mediëren. Ajzen (1991) noemt deze factor gedragscontrole en Bandura (1977) heeft het over zelfeffectiviteit (*self-efficacy*). Op het schoolplein lijken de oudermediatoren in staat om dit goed in te schatten (Kopp & Hagen, 2017), maar op straat heeft een aanzienlijk deel van de oudermediatoren last van handelingsverlegenheid, vaak omdat ze bang zijn voor negatieve reacties (Dierx & Verhoeff, 2013; Kopp & Hagen, 2017). De Vreedzame Wijk gaat er vanuit dat het veiligheidsgevoel op straat naast de werkelijke veiligheid ook afhangt van de gevoelde competentie om om te kunnen gaan met dreigingen (Dierx & Verhoeff, 2013). Om de handelingsverlegenheid te overkomen, lijken de ouders zich daarom volledig vertrouwd en geoefend te moeten voelen met de aangeleerde mediatievaardigheden (Kopp & Hagen, 2017). Het is daarnaast ook belangrijk dat ze bekend zijn met en binnen de gemeenschap. Bij bekenden kunnen de oudermediatoren beter reacties inschatten, vertonen kinderen minder vaak ongewenst gedrag, en wordt meer respect getoond (De Winter et al., 2017).

De mogelijkheid van ouders om te mediëren en daarmee een toegevoegde waarde binnen de samenwerking te zijn kan beperkt worden door persoonlijke factoren als een laag opleidingsniveau, een problematische thuissituatie, drukte op het werk, gebrekkige (mentale) gezondheid, lage economische klasse, etniciteit, en sekse (Hornby & Lafaele, 2011). Ook de leeftijd van de kinderen van oudermediatoren speelt een rol, omdat ouderbetrokkenheid vaak afneemt wanneer kinderen naar de middelbare school gaan (Hornby & Lafaele, 2011). Er dient rekening gehouden te worden met de eigenschappen en achtergrond van elke individuele oudermediator, maar de diversiteit kan ook benut worden. In onderzoek naar de Vreedzame Wijk in Kanaleneiland bleek dat het perspectief van de ouders kon dienen als 'een spiegel voor de professional die daar in wil kijken' (Dierx & Verhoeff, 2013).

Concluderend, de betrokkenheid en conflictoplossing door oudermediatoren vormen een voorbeeldfunctie voor zowel de kinderen als andere volwassenen in de wijk en hebben daarom een positief effect op de verspreiding van Vreedzame principes bij wijkbewoners (Ajzen, 1991; Dierx & Verhoeff, 2013; Horjus, 2012; Tali Tal, 2007). Om de effectiviteit van het handelen van oudermediatoren te vergroten, moet een samenwerking tussen hen en de professionals in de wijk ontwikkeld worden waar beide partijen naar eigen inzicht en vermogen aan toe kunnen voegen. Er wordt verwacht dat het actief betrekken van oudermediatoren bij keuzeprocessen, het duidelijk tonen van waardering, gelijkwaardige communicatie, het vergoten van veiligheid en bekendheid van oudermediatoren in de wijk,

en rekening houden met diversiteit binnen de groep oudermediatoren, een positieve invloed zullen hebben op de duurzaamheid van oudermediatie en de samenwerking tussen oudermediatoren en professionals in Overvecht.

Methode

Om inzicht te krijgen in hoe duurzaamheid van de samenwerking tussen ouder en professional en uiteindelijk van oudermediatie kan worden gerealiseerd, is een kwalitatief verklarend onderzoek uitgevoerd. Met deze wijze van onderzoek konden aspecten met positieve en negatieve effecten op oudermediatie en de samenwerking tussen ouder en professional in kaart gebracht worden, waardoor aanbevelingen konden worden gedaan voor in de praktijk. Hierbij is rekening gehouden met de visies van zowel de ouder als de professional.

Procedure

Met behulp van twee contactpersonen, een zelfstandig adviseur en een coördinator bij Stichting Vreedzaam, is contact gelegd met ouders en professionals in de Utrechtse wijk Overvecht. De respondenten werden aan de hand van een gemakssteekproef benaderd, omdat er geen lijst beschikbaar was van oudermediatoren in Overvecht en de contactpersonen prefereerden om de oudermediatoren persoonlijk te benaderen.

Om de hoeveelheid informatie die uit de interviews gehaald zou kunnen worden zo groot mogelijk te maken, is in eerste instantie een oriënterend gesprek (van 63 minuten) georganiseerd met de twee contactpersonen en zeven oudermediatoren van één van de Vreedzame Scholen in Overvecht. Tijdens dit gesprek is gevraagd naar praktijkervaring met factoren die in de wetenschappelijke literatuur genoemd zijn en zijn open vragen gesteld naar eventuele aanvullende relevante onderwerpen. De thema's die in de praktijk belangrijk bleken zijn uitgebreid behandeld tijdens de interviews, naast de onderwerpen die uit het literatuuronderzoek bleken (zie Bijlage B voor de interviewvragen).

Om het behandelen van alle relevante onderwerpen te garanderen, is gekozen voor het afnemen van semigestructureerde interviews, omdat deze vorm de mogelijkheid biedt tot doorvragen bij korte antwoorden en verheldering bij onduidelijkheden. De interviews zijn samen met een andere onderzoeker, die zich richtte op de gelijkwaardigheid van de samenwerking, afgenomen. De onderzoekers namen afwisselend per interview de rol van eerste interviewer, die het gesprek leidde, en tweede interviewer in, die aanvullende of verhelderende vragen stelde. De duur van de interviews varieerde tussen 37 minuten en 61 ($M_{\text{duur}} = 49$ minuten). Na het afnemen van de interviews zijn de bevindingen geanalyseerd en verwerkt tot adviezen om de oudermediatie in Overvecht duurzamer te maken.

Operationalisaties

In het onderzoek zijn enkele begrippen gebruikt die operationalisering behoeven, zodat er eenduidigheid bestaat over de gebruikte definities.

Samenwerking. Onder samenwerking wordt een interactie tussen twee personen bedoeld waarbinnen beide partijen het advies en de aanbevelingen van de ander zo veel mogelijk meenemen alvorens een beslissing te maken (Beerdsen, 2012).

Samenwerking tussen oudermediator en professional. Ouder en professional verrichten allebei inspanningen ten behoeve van het verspreiden van Vreedzame principes. De interactie wordt gekenmerkt door een wederkerige communicatie. Het advies en de aanbevelingen van de ouder wordt zo veel mogelijk meegenomen door de professional en andersom (Beerdsen, 2012). Om dit begrip meetbaar te maken en te controleren of er daadwerkelijk sprake is van een samenwerking tussen ouder en professional zijn vragen gesteld als 'Wat versta jij onder de professional? Wie zijn dit en met wie werk jij samen?' en 'Op welke manier word jij door deze professionals ondersteund?'

Duurzaamheid. Onder duurzaamheid wordt verstaan dat de status quo de komende vijf tot 10 jaar voortgezet kan worden zonder dat het nodig is om grote veranderingen door te voeren.

Duurzame samenwerking tussen oudermediator en professional. De duurzame samenwerking is een langetermijn samenwerking tussen oudermediatoren, als individuen en als groep, en professionals in de wijk. Beide partijen hebben als doel om de Vreedzame principes te verspreiden door middel van actieve betrokkenheid en het geven van een goed voorbeeld. Dit begrip is meetbaar gemaakt door middel van algemene vragen in de interviews zoals 'Heb je het idee dat jouw inzet genoeg gewaardeerd wordt?' en directe vragen zoals 'Ervaar jij de samenwerking als duurzaam?'. De onderzoekers hebben tijdens de interviews gelijkwaardigheid gezien als noodzakelijk onderdeel van een duurzame samenwerking, maar dit is niet uitgebreid opgenomen in dit paper.

Analyse

Het oriënterend gesprek is open gecodeerd en vervolgens axiaal gecodeerd. De belangrijkste thema's die in het oriënterend gesprek naar voren zijn gekomen waren: motivatie om oudermediator te zijn, het verhogen van bekendheid in de buurt, ondersteuning bij mediëren in de wijk, samenwerken met meer organisaties in de wijk, en het makkelijker kunnen benaderen van professionals. Het bleek dat de oudermediatoren weinig ontevredenheid voelden over de huidige samenwerking en dat de factoren die in het theoretisch kader genoemd werden niet direct aansloten bij de praktijk, op de factor bekendheid na. Om de relevantie voor de praktijk te verhogen, is in de interviews ook

gevraagd naar de hypothetische samenwerking die zou moeten plaatsvinden wanneer de oudermediatoren ook in de wijk gaan mediëren.

De semigestructureerde interviews zijn ook eerst open en vervolgens axiaal gecodeerd met het doel om thema's die relevant waren voor de beantwoording van de onderzoeksvraag te vinden. De thema's die in de behandelde wetenschappelijke literatuur naar voren kwamen en de thema's van de interviewvragen zijn als leidraad gebruikt voor deze eerste twee rondes codering. De vaakst terugkomende thema's bleken achtergrondverschillen, bekendheid, commitment, communicatie, extra training, gevoelde obstakels, ondersteuning, overstap naar de wijk, overvraging, vaardigheden, veiligheid, verantwoordelijkheid, verschil in waardes en waardering te zijn. Met deze thema's als leidraad zijn de interviews selectief gecodeerd om tot onderzoeksresultaten ter beantwoording van de onderzoeksvraag te komen. Voor het coderen is gebruik gemaakt van het softwareprogramma NVivo 11.

Steekproef

De steekproef bestond uit 10 respondenten, waarvan vier oudermediatoren (één man, drie vrouwen, $M_{age} = 49,5$ jaar, leeftijdscategorie: 39-64 jaar) en zes professionals (zes vrouwen, $M_{age} = 46,67$ jaar, leeftijdscategorie: 40-53 jaar). Deze verdeling tussen ouders en professionals is tot stand gekomen omdat er weinig respons kwam vanuit oudermediatoren. De ouders hebben een Vreedzame mediatietraining gevolgd en waren bij verschillende scholen in Overvecht actief als oudermediator. Ook de professionals werkten met de Vreedzame principes; zij hadden een hulpverlenend beroep in de wijk Overvecht waarbij zij in contact komen met de bewoners. De professionals werden vertegenwoordigd door twee sociaal makelaars, een leerkracht, twee bestuurders van welzijnsorganisaties (waarvan één tevens sociaal makelaar was), een wijkadviseur, en een coördinator van de Vreedzame Wijk. Het oriënterend gesprek is bijgewoond door zeven oudermediatoren en twee professionals, maar deze informatie is niet meegenomen in de resultaten.

Validiteit en Betrouwbaarheid

Aangezien de data niet werden verzameld door middel van een gestandaardiseerd, getest meetinstrument en de onderzoeksgroep klein was, is de betrouwbaarheid van het meetinstrument beperkt (Boeije, 2005). Er zijn verschillende maatregelen getroffen om deze limitatie tot een minimum te beperken. Het oriënterend gesprek verschaft informatie waarmee de interviewvragen meer dekkend gemaakt konden worden. Ook zijn de kwalitatieve interviews afgenomen in aanwezigheid van twee onderzoekers. Tijdens de interviews heeft afwisselend één van de onderzoekers zorg gedragen voor het zorgvuldig beantwoord krijgen van alle vragen. Hiermee is getracht te voorkomen dat informatie

ontbrak vanwege onsystematische fouten, wat ten goede komt van de betrouwbaarheid (Boeije, 2005).

Bij het afnemen van de interviews bleek dat de vragen niet goed aangepast waren op alle respondenten, wat een limitatie in interne validiteit veroorzaakt. Voor de oudermediatoren waren de vragen vaak te lastig gesteld, waardoor er veel voorbeelden genoemd moesten worden en sommige vragen leidend gesteld werden. Voor enkele professionals bleken de vragen juist op een te laag niveau en kon men alleen antwoord geven op een abstract niveau. Het uitbreiden van de interviewvragen met standaard voorbeelden zou kunnen helpen, omdat de voorbeelden dan niet meer afhankelijk zijn van de onderzoeker en bovendien reproduceerbaar zijn (Boeije, 2005).

De interne validiteit van de onderzoeksresultaten is nogmaals beperkt. De oudermediatoren verschilden in de zekerheid waarmee ze antwoord gaven. Een volmondig 'ja zeker' bij een respondent zou daarom in de praktijk gelijk kunnen staan aan 'ik denk het wel' bij een andere respondent.

Ethische verantwoording

De respondenten deden vrijwillig mee aan dit onderzoek en *informed consent* werd mondeling bevestigd in de opnames van de interviews. Er is op iedere respondent maximaal twee keer een beroep gedaan, om de last die zij van het onderzoek ervaren te minimaliseren. Dit is gebeurd tijdens het oriënterend gesprek (negen respondenten) en het interview. Drie oudermediatoren en één professional hebben deelgenomen aan zowel het oriënterend gesprek als een individueel interview. De interviews hebben plaatsgevonden op wisselende plekken die voor de respondenten toegankelijk en goed bereikbaar waren.

Middels een overzichtsdokument en korte presentatie zijn de onderzoeksresultaten in begrijpelijke taal teruggekoppeld aan de respondenten. Respondenten hebben door deze toevoegingen aan het wetenschappelijk artikel kunnen terugvinden wat van hun inbreng tijdens de interviews is geworden en zullen daadwerkelijk gebruik kunnen maken van de aanbevelingen die dit onderzoek biedt. Door onderzoek naar het realiseren van een duurzaamheid binnen de samenwerking tussen ouder en professional en de oudermediatie in zijn geheel, zal, wanneer de resultaten van dit onderzoek worden toegepast in de praktijk, naar verwachting de gevoelde veiligheid en sociale cohesie worden vergroot. Met het toepassen van bovengenoemde maatregelen waren de respondenten verzekerd van een zo groot mogelijk profijt ten opzichte van een zo laag mogelijke last.

Resultatensectie

Huidige samenwerking tussen oudermediatoren en professionals

Een structurele basis van samenwerking tussen beide partijen is belangrijk om de samenwerking ook op de lange termijn door te kunnen zetten. Zowel de oudermediatoren ($n_{OM} = 4$) als professionals ($n_P = 6$) waren erg tevreden over de huidige samenwerking en communicatie. Eén professional zag echter op diens school het afgelopen jaar *"een klein dipje, en dit jaar ook wel een beetje"*. Drie oudermediatoren gaven aan dat de aanspreekbaarheid van en communicatie met leerkrachten (de professionals waar zij tot dusver voornamelijk contact mee hadden) de afgelopen jaren verbeterd was ($n_{OM} = 4$). Mogelijk was dit vanwege het aanstellen van een coördinator ($n = 3$): *"sinds we [de coördinator] daar in hebben geschakeld, is dat wel beter gegaan."*

Eén oudermediator merkte op dat de communicatie na ieder contact beter ging: *"Dat je toch elkaar hebt leren kennen"*. De communicatie verliep voornamelijk informeel en zowel oudermediatoren als professionals gaven aan geen problemen te ervaren in elkaar kunnen bereiken ($n_{OM} = 4$, $n_P = 5$). Daar bovenop bevorderde samenkomsten tijdens vergaderingen en bijeenkomsten een soepele samenwerking ($n_{OM} = 3$, $n_P = 3$). Goede communicatie werd volgens drie professionals gekenmerkt door eerlijkheid en openheid, maar één professional merkte op: *"Ik heb niet het idee dat ik, zeg maar, dat alle kaarten op tafel liggen of zoiets. [...] dat ik heel vaak dingen niet te horen krijg"*.

De professionals ($n = 5$) gaven aan dat zij echter niet met zekerheid konden zeggen of de samenwerking duurzaam was en één professional meldde stellig dat dit niet het geval was, omdat het in de wijk inzetten van oudermediatoren al lange tijd een plan was, maar nog steeds niet gebeurde. De meeste oudermediatoren ($n = 3$) zagen de huidige samenwerking echter wel doorgezet worden en meldden vooral: *"ik wil gewoon dat we dit wat we nu hebben, dat dat sterker wordt"*.

Bekwaamheid in mediëren van oudermediatoren

Het is van belang om inzicht te krijgen in de huidige bekwaamheid van oudermediatoren, omdat adequaat kunnen mediëren het overgrote deel van de functie van oudermediatoren omvat. Om een waardevolle toevoeging te kunnen vormen moet een oudermediator dus kunnen mediëren. Vooralsnog hadden de oudermediatoren enkel op het schoolplein gemedieerd. Zowel de oudermediatoren ($n = 4$) als de professionals ($n = 5$) waren van mening dat mediëren op het schoolplein de oudermediatoren over het algemeen goed afging. De bekwaamheid in mediëren verschilde volgens de professionals echter sterk per ouder ($n_P = 5$). Sommige oudermediatoren waren namelijk *"de taal niet zo machtig"* (n_P

= 4) dan wel nog onzeker tijdens het mediëren ($n_P = 4$): *"de een heeft er wel meer gevoel voor dan de ander"*.

Het inzetten van oudermediatoren in de wijk wordt door beide partijen gezien als de volgende stap binnen het verspreiden van Vreedzaam en is zodoende een belangrijk onderdeel van de duurzame samenwerking. Iedereen ($n = 10$) gaf aan dat, hoewel men graag de stap naar de wijk zou maken, de oudermediatoren nog niet klaar waren om deze stap te maken. Het mediëren bij volwassenen in de wijk vergde namelijk meer training of begeleiding ($n_P = 4$): *"Sommigen zullen er vrij snel klaar voor zijn, maar anderen die zullen echt meer nodig hebben denk ik"*.

Toegevoegde waarde oudermediatoren en professionals

Naast de bekwaamheid van oudermediatoren, is het ook belangrijk om te weten wat beide partijen toevoegen aan de samenwerking en in hoeverre dit als meerwaarde ervaren wordt door de andere partij. De oudermediatoren gaven over zichzelf aan dat ze *"iemand [zijn] die aanwezig is, aanspreekbaar is voor iedereen. Kijk, zij [de leerkrachten] kunnen niet altijd erbij zijn"* ($n_{OM} = 3$). Voor de professionals lag de toegevoegde waarde van de oudermediatoren echter voornamelijk in hun inzicht in culturele gevoeligheden ($n_P = 1$) en kennis van de gemeenschap ($n_P = 2$). Eén professional gaf aan graag met oudermediatoren te overleggen over gevoelige problematiek, omdat zij zelf *"toch wel heel erg van het directe [is], gewoon zeggen wat er aan de hand is, en dat is niet altijd goed"*. De professionals zagen hun eigen toegevoegde waarde voornamelijk in het nemen van initiatief binnen de samenwerking ($n_P = 3$), het hebben van kennis over welke partijen in de wijk aangesproken kunnen worden ($n_P = 3$), en het bezitten van inzicht in opvoeden en sociale situaties vanwege hun opleiding en ervaring ($n_P = 3$). De oudermediatoren zagen de professionals voornamelijk als eventuele ondersteuning bij het mediëren ($n_{om} = 4$): *"als [ik] het niet kan dan moeten de professionals ingeschakeld worden"*.

Binnen de samenwerking voegen beiden iets anders toe, maar men heeft ook verschillende verwachtingen van wat de ander toe zou moeten voegen. Zo stelde één oudermediator de professionals verantwoordelijk voor het bij elkaar brengen van alle betrokken partijen ($n_{OM} = 1$). Daarnaast verwachtte een professional van de oudermediatoren dat ze een rol spelen in het bereiken van andere ouders met Vreedzaam ($n_P = 1$) en het uitdragen van Vreedzaam na vijf uur, wanneer de meeste professionals uit de wijk vertrokken zijn ($n_P = 2$): *"Zij weten wat er in de wijk leeft, ik ben hier op gezette tijden zeg maar, en daarna ga ik weer terug naar huis"*. De professionals gaven echter wel aan graag meer toewijding bij de oudermediatoren te zien ($n_P = 4$), bijvoorbeeld in het nemen van initiatief: *"je bedenkt wel met elkaar een soort plan, maar uiteindelijk zijn er*

maar weinig ouders die dan mij benaderen van hé [naam], we zouden toch de volgende keer dat doen". Bij de verwachtingen voor oudermediatoren moest volgens de professionals echter wel rekening worden gehouden met de vrijwillige aard van het werk van oudermediatoren, om overvraging te voorkomen ($n_P = 4$).

Belemmeringen om oudermediatie uit te voeren

Onveiligheid ($n_{OM} = 1$, $n_P = 5$) en onbekendheid bij buurtbewoners ($n = 10$) werden met afstand het vaakst genoemd als obstakels om de overstap naar de wijk te maken. De oudermediatoren voelden zich in de wijk niet veilig genoeg om op onbekende mensen af te stappen ($n = 6$). Onbekendheid in de wijk werd als belemmering gezien, omdat mediatie meer geaccepteerd wordt wanneer men elkaar kent ($n = 10$). De meeste respondenten ($n = 9$) dachten dat herkenbaarheid van de functie van OM genoeg is, *"want dan is het gewoon een soort van rol die je hebt"*. Naast de beperkte bekendheid van oudermediatoren bij buurtbewoners, is opgevallen dat oudermediatoren moeite hadden met het benoemen van welke mensen precies onder de professionals vallen ($n_{OM} = 4$). Dit kan betekenen dat de oudermediatoren niet weten wie ze kunnen aanspreken voor ondersteuning en dat onbekendheid van professionals bij de oudermediatoren mogelijk ook een probleemfactor is.

Naast onveiligheid en onbekendheid zijn meer factoren genoemd die een belemmerende invloed hebben op de duurzaamheid van oudermediatie. Een aantal van de professionals gaven aan dat communicatie lastiger is op het moment dat oudermediatoren laagopgeleid zijn ($n_P = 4$), de taal niet machtig zijn ($n_P = 3$), zich niet durven uit te spreken tegenover de professional ($n_P = 3$), of wanneer een groot verschil in culturele normen bestaat ($n_P = 2$): *"dat ik vanuit een heel ander gedachtekader praat en denk"*. De oudermediatoren waren over het algemeen minder lang actief als mediator wanneer ze vooraf niet wisten welke verantwoordelijkheden ze zouden krijgen ($n_P = 3$), hun jongste kind van school afgaat ($n = 3$), contact met oudermediatoren niet actief onderhouden wordt ($n_P = 3$), en binnen de school veel functiewisselingen plaatsvinden ($n_P = 2$). De duurzaamheid was bovendien beperkt door de grootte van de groep oudermediatoren ($n_{OM} = 1$, $n_P = 3$), want *"nu zijn er een paar die er heel erg bovuut schieten [...] als daar verandering in komt, of kinderen gaan van school, ja, dan zijn die weg en wie staat er dan weer op, hè?"*

Oplossingen om oudermediatie uit te breiden

Om de oudermediatoren en professionals handvaten aan te kunnen reiken om bekwaamheid te verbeteren en de samenwerking duurzamer te maken, zijn de respondenten gevraagd om mogelijke oplossingen aan te dragen.

Meer training en oefening. Om volwassenen in de wijk aan te durven spreken, zou een extra mediatietraining voor de oudermediatoren helpen ($n_{OM} = 4$, $n_P = 5$). Eén oudermediator was bovendien erg gemotiveerd voor extra oefening in mediëren ($n_{OM} = 1$), omdat de theorie en praktijk nog niet goed op elkaar aansluiten ($n_P = 4$). Volgens één P *"houdt je de stappen van de theorie in je achterhoofd, maar zijn ze geen garantie voor de praktijk, ze kunnen per persoon wel en niet werken"*. Bijna iedere professional benoemde dat de oudermediatoren stage kunnen lopen op verschillende locaties ($n_P = 4$), zoals de speeltuin of op pleintjes waar sociaal makelaars aanwezig zijn: *"iets minder veilig dan het schoolplein, maar nog wel veilig"*. Andere suggesties waren om wekelijks met een groep oudermediatoren door de wijk te lopen ($n = 2$) en om regelmatig met beide partijen samen te komen ($n = 2$): *"je leert eigenlijk met intervisie of casusbespreking bijvoorbeeld"*.

Bekendheid en veiligheid in de wijk creëren. Meer bekendheid ($n = 10$) en een veilig gevoel in de wijk ($n_{OM} = 1$, $n_P = 5$) zouden oudermediatoren helpen om de overstap naar de wijk te maken. Zowel twee oudermediatoren als twee professionals benadrukten dat oudermediatoren voor zichzelf bekendheid moeten genereren, maar twee andere oudermediatoren waren ook van mening dat de professionals hiervoor verantwoordelijk zijn. Bovendien werd veel nadruk gelegd op het dragen van *"iets herkenbaars"* door de oudermediatoren om de zichtbaarheid in de wijk te vergroten ($n_{OM} = 3$, $n_P = 5$). Als oplossingen voor het onveilige gevoel werd genoemd dat oudermediatoren samen door de wijk kunnen lopen ($n_{OM} = 2$, $n_P = 1$) en een selectie maken in de conflicten waar ze bij bemiddelen ($n_P = 3$), zodat ze zich eerst *"richten op kinderen van basisschoolleeftijd"* en later bij volwassenen gaan mediëren. De oudermediatoren gaven bovendien aan dat ze in de wijk een vorm van ondersteuning nodig hebben voor het geval een conflict escaleert ($n_{OM} = 4$), bijvoorbeeld door een professional te bellen en dan direct hulp te kunnen krijgen ($n_{OM} = 2$).

Meer contacten met organisaties in de wijk. Goed contact met organisaties voor sociaal-maatschappelijke hulpverlening in de wijk creëert een basis voor de samenwerking tussen oudermediatoren en professionals in de wijk. Professionals die niet op school werken wisten de oudermediatoren nog niet altijd te vinden ($n_P = 2$) en de oudermediatoren waren niet op de hoogte van wie de professionals in de wijk precies waren ($n_{OM} = 4$). De professionals pleitten voor meer structureel contact ($n_P = 4$), bijvoorbeeld als je *"twee of drie ouders zou koppelen aan een sociaal makelaar"*, terwijl de oudermediatoren pleitten om überhaupt samen te komen ($n_{OM} = 4$). Het bij elkaar komen zou gelegenheid bieden voor intervisie ($n_P = 4$) en elkaar leren kennen, zodat men elkaar later ook daadwerkelijk gaat

bellen ($n_{OM} = 4$). Een overzicht van alle professionals en oudermediatoren zou hen ook helpen elkaar te vinden ($n_{OM} = 3$, $n_P = 4$).

Discussie

Oudermediatoren kunnen veel toevoegen aan het verspreiden van de Vreedzame principes in Overvecht. Hoewel oudermediatoren op het schoolplein al actief zijn en conflicten efficiënt oplossen, durven zij nog niet in de wijk te mediëren. Ook kost het begeleiden van oudermediatoren nog vrij veel inspanning bij professionals in de wijk. Om de vaardigheden van oudermediatoren op de lange termijn zo nuttig mogelijk in te zetten, dient de samenwerking tussen professionals en ouders duurzaam te worden. Daarom is in dit onderzoek gekeken hoe de samenwerking tussen professionals en oudermediatoren vormgegeven kan worden opdat oudermediatie binnen de Vreedzame Wijk Overvecht duurzaam wordt.

Om deze visies te achterhalen zijn semi-gestructureerde interviews afgenomen bij vier oudermediatoren en zes professionals in de Utrechtse wijk Overvecht. Op basis van wetenschappelijke literatuur werden de volgende factoren met een positieve invloed op de duurzaamheid van de samenwerking en oudermediatie geïdentificeerd: oudermediatoren actief betrekken bij keuzeprocessen, waardering tonen, gelijkwaardig communiceren, veiligheid en bekendheid in de wijk verhogen, en rekening houden met het individu binnen de groep oudermediatoren.

Zowel de oudermediatoren als de professionals waren tevreden over de huidige samenwerking en tijdens de interviews werden slechts enkele suggesties voor verbetering gedaan. Zo waren er geen klachten over getoonde waardering vanuit noch de oudermediatoren noch de professionals, maar werd wel benoemd dat het prettig zou zijn als de oudermediatoren mogelijkheden zouden krijgen om iets te organiseren of bij elkaar te komen. Van de ongelijkwaardige samenwerking die in de literatuur naar voren kwam (Dusi, 2012; Tali Tal, 2007), gegrond in de ongelijkheid in expertise tussen de opgeleide professionals en ouders, bleek geen sprake te zijn. Enkele professionals hebben zelfs nadruk gelegd op de noodzaak tot open communicatie en het betrekken van oudermediatoren bij keuzeprocessen, maar de oudermediatoren zagen op dit vlak geen gebreken in de huidige samenwerking. Beide partijen erkenden dat de ander een unieke toegevoegde waarde had.

Terwijl de algemene mening over de samenwerking erg positief was, gaven de professionals aan dat de huidige invulling van oudermediatie in Overvecht waarschijnlijk niet duurzaam was. De oudermediatoren hebben daarentegen voornamelijk aangegeven dat de oudermediatie zonder aanpassingen door kon gaan. Deze tegenstelling correspondeert met de literatuur, waarin met betrekking tot de lange termijn voornamelijk nadelen voor de

professionals genoemd worden. Van de professionals wordt verwacht dat zij initiatief nemen in het actief betrekken van de ouders (Tali Tal, 2007), dat ze de leiding nemen in het samenwerkingsproces (Kopp & Hagen, 2017; Tali Tal, 2007), dat ze verantwoordelijkheid dragen voor het uitvoeren van gezamenlijke beslissingen en dit bovendien terugkoppelen aan de ouders, en dat ze ondersteuning bieden bij mediatie. Bovendien werden in de interviews enkele taken genoemd die niet noodzakelijk door de professional uitgevoerd hoeven te worden, maar regelmatig wel door de professional opgepakt worden, omdat de oudermediatoren dit vaak niet uit zichzelf doen. Deze taken bestaan onder andere uit het organiseren van de training en oefening voor de oudermediatoren, het verspreiden van bekendheid voor oudermediatoren in de wijk, en zorg dragen dat oudermediatoren niet overvraagd worden. De professionals hebben zich niet negatief uitgelaten over het oppakken van extra werk zoals het bovengenoemde, maar tijdens de interviews werd wel duidelijk dat de samenwerking met oudermediatoren extra tijd en energie vergt.

Dat de huidige invulling niet duurzaam is, is ook te merken aan het gegeven dat de afgelopen jaren weinig veranderd is binnen oudermediatie terwijl er wel vraag is geweest naar verandering. Zo meldden de professionals dat ze al langer aangedrongen hebben dat oudermediatoren stage kunnen lopen bij professionals in de wijk, zoals bij een sociaal makelaar in de speeltuin. Deze stap is echter nog niet door de oudermediatoren gezet. Hoewel iedereen graag wil zien dat de overstap naar de wijk gemaakt wordt, blijven de oudermediatoren last houden van handelingsverlegenheid (Dierx & Verhoeff, 2013).

Onbekendheid en een onveilig gevoel in de wijk zijn voor oudermediatoren al langere tijd de voornaamste belemmeringen voor het maken van de overstap naar de wijk (De Winter et al., 2017). Tijdens de interviews werden deze factoren vaak samen aangehaald, waardoor bleek dat maatregelen ten behoeve van één factor vaak ook een positief effect op de andere factor zouden kunnen hebben. Je zou bijvoorbeeld wijkbewoners op de hoogte kunnen stellen van de oudermediator in de straat is, met mogelijk een positief effect op beide factoren. Andere opties om bekendheid en veiligheid te vergroten zijn het dragen van iets herkenbaars, samen met een andere oudermediator lopen, en ondersteuning in de wijk door professionals die gebeld kunnen worden indien een conflict ecaleert.

Eén maatregel om handelingsverlegenheid te verminderen, die tijdens het onderzoek al ingezet werd, is het bij elkaar brengen van oudermediatoren en professionals. Er worden namelijk elke paar maanden bijeenkomsten georganiseerd waar alle professionals en oudermediatoren voor uitgenodigd worden. De oudermediatoren zouden de frequentie van bij elkaar komen echter wel hoger willen. Zowel de oudermediatoren als de professionals noemen een aantal dingen die gedaan kunnen worden tijdens bijeenkomsten, zoals het

oefenen van casussen of intervisie van conflicten waarbij gemedieerd is. Op die manier is er een vast moment waarop oudermediatoren eventuele onzekerheden kunnen delen, maar ook juist positieve feedback kunnen ontvangen. Het samenkomen van een gemengde groep oudermediatoren en professionals verzorgt bovendien een manier om elkaar te leren kennen, wat erg belangrijk is voor het durven bellen voor hulp of overleg.

Een onverwachte uitkomst van de interviews is dat de oudermediatoren vaak niet wisten wie binnen de Vreedzame Wijk onder de noemer professional vallen. De professionals die niet op scholen werkten wisten ook niet altijd hoe ze oudermediatoren zouden kunnen bereiken. Het creëren van een overzicht van alle betrokkenen bij de Vreedzame Wijk zou al een verschil kunnen maken in het samenbrengen van deze groepen, maar het daadwerkelijk ontmoeten van elkaar is nog belangrijker.

Uit de interviews bleek dat de kleine groepsgrootte van oudermediatoren een grote invloed heeft op de waargenomen duurzaamheid van de samenwerking voor een aantal professionals. Zolang er slechts een klein aantal oudermediatoren is, blijft de duurzaamheid van het hele oudermediatie project beperkt. Een kleine groep oudermediatoren merkt, in tegenstelling tot wanneer de groep ooit groter wordt, meer negatieve gevolgen van factoren als functiewisselingen binnen de school, het slecht onderhouden van contact, en ouders waarvan de kinderen van school afgaan. Een kleine groep is namelijk kwetsbaarder voor situaties waarin enkele ouders besluiten minder of niet meer actief te gaan mediëren, aangezien een klein aantal leden van de groep procentueel alsnog een groot deel uitmaken.

Om duurzaamheid binnen oudermediatie in Overvecht te realiseren moeten vele kleine veranderingen binnen oudermediatie en de samenwerking tussen professionals en oudermediatoren doorgevoerd worden. Dat betekent dat er niet één makkelijke oplossing voor alles bestaat, maar ook dat er door veel verschillende partijen en in veel verschillende gebieden gewerkt kan worden aan de duurzaamheid.

Dit onderzoek kent een aantal verschillende beperkingen. Als eerste, beperkingen voor de generaliseerbaarheid van de theoretische achtergrond naar dit onderzoek. De internationale wetenschappelijke literatuur over ouderparticipatie is beperkt bruikbaar geweest omdat het concept oudermediator niet bekend is buiten de Vreedzame Wijk. De internationale literatuur spreekt daarom over reguliere ouderparticipatie en gaat niet specifiek in op oudermediatoren. Bovendien was deze literatuur vaak gebaseerd op blanke, middenklasse, getrouwde ouders (Hornby & Lafaele, 2011), wat wel overeenkomt met de professionals in dit onderzoek, maar niet met de oudermediatoren, omdat zij allemaal een Islamitische achtergrond hadden. Onderzoek in Vreedzame Wijken in Nederland is echter wel veelvuldig en aangepast op de onderzoeksgroep.

Ten tweede, een beperking voor de interne validiteit van de onderzoeksresultaten. Sommige professionals hebben ten tijde van de interviews geen of een zeer beperkte persoonlijke ervaring met oudermediatoren gehad. Dit brengt de interne validiteit van de onderzoeksresultaten in het geding, omdat de antwoorden die gegeven zijn tijdens de interviews niet altijd op de realiteit gebaseerd zijn. Sommige professionals hebben dus enkel hypothetisch kunnen spreken over de overstap van oudermediatoren naar de wijk en überhaupt contact met oudermediatoren, door een gebrek aan ervaring. De overstap naar de wijk is pas sinds recentelijk een doel van oudermediatie, wat kan verklaren waarom er weinig respondenten met genoeg ervaring waren. Helaas kon daarom niet de keuze gemaakt worden om deze professionals te verwijderen uit de steekproef. De exacte reden waarom het lastig was om respondenten te vinden is onduidelijk, aangezien het benaderen van de onderzoeksgroep verliep via een contactpersoon.

Ten derde, een beperking voor de externe validiteit van het gehele onderzoek. Hoewel de doelstelling van dit onderzoek enkel gericht is op het ondersteunen van oudermediatoren en professionals in de Utrechtse wijk Overvecht is, is het wel relevant om te melden dat de externe validiteit van dit onderzoek laag was. De onderzoeksresultaten zijn slechts zeer beperkt generaliseerbaar (Boeije, 2005), namelijk tot de wijk Overvecht. De steekproef is niet representatief voor buiten deze wijk, maar de onderzoeksresultaten kunnen wel als indicatie voor andere soortgelijke populaties dienen.

Concluderend, lijkt de methodologische kwaliteit van het onderzoek laag. De resultaten zijn echter wel instrumenteel bruikbaar, aangezien de resultaten gebruikt kunnen worden om veranderingen door te voeren in de samenwerking tussen oudermediatoren en professionals in de wijk Overvecht. Ook kunnen de oudermediatoren het overzicht van de resultaten gebruiken om hun mediatievaardigheden te verbeteren.

Bij toekomstig onderzoek kan meer aandacht besteed worden aan het opstellen en testen van de interviewvragen. Indien de interviewvragen in eerste instantie een aantal keer uitgetest kunnen worden, zullen de onderzoekers in staat zijn om de vragen aan te passen op die specifieke onderzoekspopulatie. Alle resultaten kunnen gebruikt worden in de praktijk. Het is echter wel belangrijk om te onthouden dat de resultaten gebaseerd zijn op de belevingswerelden van slechts 10 respondenten. De lezers van dit artikel, wat grotendeels professionals of oudermediatoren uit Overvecht zouden moeten zijn, dienen daarom zelf een inschatting te maken van de bruikbaarheid van de resultaten die gegeven worden in dit artikel.

Referenties

- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-211. doi:10.1016/0749-5978(91)90020-T
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191. doi:10.1037/0033-295X.84.2.191
- Beerdsen, D. (2012). *Onderwijs met open schooldeur? Een onderzoek naar horizontale verantwoording in het onderwijs* (Master's thesis). Universiteit Utrecht, Utrecht.
- Boeije, H. R. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: Denken en doen*. Amsterdam: Boom Koninklijke Uitgevers.
- De Winter, M., Horjus, B., & Van Dijken, M. (2009). *Vreedzaam komt van school. Onderzoek naar de Vreedzame Wijk*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- De Winter, M., van Dijken, M., Verhoeff, C., Pauw, L., Horjus, B., & Vernoooy, A. (2017). *Inhoudelijk eindverslag ontwikkel- en onderzoeksproject de Vreedzame Wijk 2.0*. Utrecht: Stichting Vreedzaam
- Defur, S. (2012). Parents as collaborators: Building partnerships with school and community-based providers. *Teaching Exceptional Children*, 44, 58-67. doi: 10.1177/004005991204400307
- Dierx, J., & Verhoeff, C. (2013). Het Utrechts Mediatie model: Opvang voor basisconflicten op wijkniveau. *Tijdschrift voor Herstelrecht*, 3, 46-65.
- Dusi, P. (2012). The family-school relationships in Europe: A research review. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 2(1), 13.
- Gazley, B., Chang, W. K., & Bingham, L. B. (2006). Collaboration and citizen participation in community mediation centers. *Review of Policy Research*, 23, 843-863. doi:10.1111/j.1541-1338.2006.00236.x
- Gemeente Utrecht. (2017). *Wijkwijzer 2017*. Geraadpleegd via <https://utrecht.buurtmonitor.nl/>
- Horjus, B. (2012). Burgerkracht als blinde vlek van zorgprofessionals.
- Hornby, G., & Lafaele R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review*, 63, 37-52. doi:10.1080/00131911.2010.488049
- Hughes, P., & MacNaughton, G. (2002). Preparing early childhood professionals to work with parents: The challenges of diversity and dissensus. *Australian Journal of Early Childhood*, 27, 14-21. Verkregen via <http://link.galegroup.com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/A90572082/AONE?u=utrecht&sid=AONE&xid=afa666bd>

Kline, K. K., & Commission on Children at Risk (2003). Hardwired to connect: The new scientific case for authoritative communities [Executive Summary].

Kopp, A. & Hagen, E. (2017). *Oudermediatoren over hun bereidheid en vaardigheid ten aanzien van mediatie in de Vreedzame Wijk Overvecht in Utrecht* (bachelor thesis). Universiteit Utrecht, Utrecht.

Stichting Vreedzaam (2018). De Vreedzame Wijk – Inleiding. Verkregen via http://www.stichtingvreedzaam.nl/vreedzame_wijk/items/inleiding.html

Stichting Vreedzaam (2018). De Vreedzame Wijk – Uitgangspunten. Verkregen via http://www.stichtingvreedzaam.nl/vreedzame_wijk/items/uitgangspunten.html

Tali Tal, R. (2004). Community-based environmental education—a case study of teacher–parent collaboration. *Environmental Education Research*, 10(4), 523-543.
Doi:10.1080/1350462042000291047

Bijlage A: Principes Vreedzaam

Stichting Vreedzaam hanteert in haar werkwijze zes principes, namelijk:

- **Kinderen krijgen een stem en oefenen in participatie.**

Kinderen krijgen een stem en oefenen in participatie

Gedrag van kinderen wordt positief beïnvloed door hen een stem te geven en te laten participeren (inspraak, medezeggenschap, eigenaarschap) in het 'echte' leven, om hen zo de gelegenheid te geven te oefenen met het nemen van verantwoordelijkheid. Al is de kern van De Vreedzame School een lessenserie waarmee leerlingen een breed scala aan sociale competenties wordt aangeboden, een belangrijk uitgangspunt is dat een lesprogramma niet volstaat. Het gedrag van leerlingen wordt tevens positief beïnvloed door hen een stem te geven en leerlingparticipatie in klas en school vorm te geven. Het aanleren van nieuw gedrag (kennis, vaardigheden en houding) vereist een omgeving die voldoende gelegenheid biedt om met de nieuw aangeleerde competenties te oefenen in echte, betekenisvolle situaties. Door de klas en de school in te richten als een oefenplaats, wordt de school niet gezien als louter voorbereiding op deelname aan de samenleving maar als een samenleving op zich, die benut kan worden om kinderen te helpen zich sociaal en moreel te ontwikkelen. Als we kinderen willen leren hoe democratie werkt, dan dienen zij dat te ervaren in de praktijk, door in democratie te participeren, en daarop vervolgens te reflecteren. En dus moeten we de school (en andere plekken in De Vreedzame Wijk) democratisch inrichten, opdat kinderen de gelegenheid krijgen in een democratische gemeenschap te participeren. Onderzoek naar dergelijke scholen heeft positieve effecten laten zien op competenties en gedrag van leerlingen, vooral op het gebied van morele ontwikkeling, maar ook op tolerantie, verantwoordelijkheidszin en participatie in besluitvorming. Onderzoek laat ook zien dat een 'democratisch' klimaat kinderen het gevoel geeft dat ze gewaardeerd worden, wat bijdraagt aan een gevoel van betrokkenheid bij hun omgeving.

- **Conflictbeheersing wordt aangehouden als centraal thema.**

In het programma van De Vreedzame School wordt veel aandacht besteed aan conflictoplossing. Het uitgangspunt is dat er nu eenmaal altijd conflicten (belangentegenstellingen of meningsverschillen) zullen zijn in een situatie waar mensen of kinderen bij elkaar zijn, en dat het zinvol is om iedereen te leren hoe je zoveel mogelijk kunt voorkomen dat er conflicten ontstaan, en dat conflicten ontaarden in ruzie, en hoe je, als een conflict toch in ruzie is ontaard, kan werken aan een constructieve oplossing.

Daarbij is de rol van de leerlingen cruciaal. Zij leren, naast de vaardigheden om conflicten constructief op te lossen, ook de verantwoordelijkheid te dragen om dat zelfstandig, zonder hulp van volwassenen, te doen. Voor hun eigen conflicten, maar ook voor conflicten van anderen. Alle leerlingen leren te bemiddelen (mediëren) bij de conflicten van klasgenoten. Deze nadruk op het constructief en zonder geweld leren oplossen van conflicten heeft meerdere positieve effecten: terugdringen van agressie en geweld, verbetering van het sociale klimaat, kinderen leren hoe je met altijd aanwezige meningsverschillen en belangentegenstellingen kunt omgaan, én kinderen leren om verantwoordelijkheid te dragen voor het sociale klimaat. Bovendien biedt een curriculum dat kinderen leert om conflicten constructief op te lossen kinderen tevens de kans om zich een breed scala aan sociale competenties eigen te maken: kinderen krijgen kennis aangeboden op sociaal, emotioneel en communicatief terrein, leren en oefenen vaardigheden op die terreinen (onder andere: leren eigen en andermans gevoelens te herkennen, benoemen en respecteren, bewust worden van eigen en andermans denken en handelen, en de gevolgen daarvan leren inzien en hanteren), en ontwikkelen een positieve en zorgzame attitude ten opzichte van elkaar.

- **De invloed van leeftijdsgenoten.**

Ouders hebben waarschijnlijk de belangrijkste invloed op de persoonlijke vorming van hun kinderen. Maar veel auteurs benadrukken ook de rol van de 'peers', de leeftijdgenoten. Kinderen identificeren zich sterk met de groep mensen die zij als gelijkwaardig aan zichzelf zien, en leren gedrag van mensen die zij als net iets verder gevorderd dan zichzelf beschouwen. Dat zijn meestal niet de volwassenen om hen heen maar eerder de leeftijdgenoten of iets oudere kinderen: uit de buurt, van school, van de hobbyclub, vriendinnetjes, vriendjes, zusjes, broertjes, nichtjes, neefjes. Kinderen passen hun gedrag aan aan het gedrag van deze 'peer-group', proberen dat gedrag te imiteren, en ontwikkelen zo hun persoonlijkheid.

Onderzoek laat zien dat de invloed van leeftijdgenoten op de persoonlijke vorming van kinderen groot is. In De Vreedzame School streven we er naar om kinderen ook sociale verantwoordelijkheden of taken op zich te laten nemen. Het meest in het oog springende voorbeeld is dat van de mediator. Kinderen uit de hogere groepen worden opgeleid tot leerlingmediator. Zij bemiddelen bij conflicten tussen kinderen. De oudste mediators krijgen in De Vreedzame Wijk de gelegenheid om een training tot wijkmediator te volgen. Hiermee worden ze in staat gesteld om hun vaardigheden ook in hun buurt of straat in te zetten.

- **Een explicite sociale en morele norm.**

In het programma van De Vreedzame School leren de kinderen door de wekelijkse lessen allerlei sociale competenties. Maar de kern van De Vreedzame School is het creëren van een positief sociaal klimaat, van een cultuur waarin de sociale norm bepaald wordt door de hiervoor omschreven doelen: constructief omgaan met meningsverschillen en conflicten, actieve participatie, kinderen een stem, zorgzaam en prosociaal gedrag. Dit is een bewuste keuze: gedrag wordt sterk bepaald door de sociale norm. De kennis en vaardigheden die kinderen aangeboden krijgen middels het lesprogramma van De Vreedzame biedt nog geen garantie voor het voortbrengen van het gewenste gedrag. Een kind dat over een bepaalde vaardigheid beschikt, hoeft namelijk nog niet geneigd te zijn om deze vaardigheid altijd in te zetten. Dat is onder andere afhankelijk van de houding, de attitude, van de wil om het geleerde ook in praktijk te brengen. Attitudes worden sterk beïnvloed door de context, door de dominante sociale norm van de omgeving waar iemand deel van uitmaakt. Wat wordt er hier van mij verwacht? Het bevorderen van pro-sociaal gedrag zal dus altijd een combinatie moeten zijn van overdracht van kennis en inzicht, van aanleren en oefenen van vaardigheden, en van attitude-ontwikkeling. En met name voor de attitude-ontwikkeling is het creëren en expliciet neerzetten van een positieve sociale en morele norm van groot belang.

- **Sociale verbondenheid en gemeenschapszin.**

Uit onderzoek blijkt dat problemen bij jongeren veel minder voorkomen indien ze opgroeien in een omgeving waarin sprake is van sociale verbondenheid: een omgeving waarin zij zich welkom, gerespecteerd en niet gediscrimineerd voelen, waarin ze merken dat er positieve verwachtingen over hen bestaan en waarin ze ondervinden dat ze 'ertoe doen'. Kinderen hebben het nodig om nodig te zijn. Natuurlijk zijn er in een omgeving waar kinderen in verkeren regels nodig, maar de sleutel voor een positief klimaat ligt vooral in het samen creëren van een cultuur, een standaard van betrokkenheid, dan in het bedenken van allerlei regels en codes waar kinderen zich aan dienen te houden. Kinderen moeten het gevoel hebben verantwoordelijk te zijn voor die cultuur, moeten de boodschap krijgen dat ze erbij horen, en dat ze nodig zijn. Om zo'n verbindende omgeving te bewerkstelligen probeert De Vreedzame School de cultuur van de omgeving waar het kind in verkeert (school, kinderopvang, buurthuis, speeltuin, enz.) te beïnvloeden. We willen dat die omgeving als een leefgemeenschap wordt gezien, als een oefenplaats voor sociale competentie en actief burgerschap.

- **Democratisch opvoeden.**

In De Vreedzame School en De Vreedzame Wijk stellen we een autoritatieve opvoedingsstijl centraal. In de literatuur over opvoeding wordt onderscheid gemaakt tussen een *laisser-faire*-opvoeding, autoritair en 'autoritatief' of democratisch opvoeden. Een te permissieve of *laisser-faire* opvoeding, waarin alles mag, leidt tot grenzeloosheid en onzekerheid bij kinderen. Vooral jonge kinderen moeten nog veel leren over de dagelijkse omgang tussen mensen, en hebben begeleiding nodig van volwassenen. Een autoritaire opvoeding, waarin de opvoeder zijn of haar gezag laat gelden, zou volgens sommigen goed zijn voor kinderen ("Je moet ze gewoon stevig aanpakken"). Het tegendeel is eerder waar. Een louter autoritaire aanpak werkt meestal averechts op het moreel gedrag van kinderen, zeker voor kinderen die al wat ouder zijn. Een strenge aanpak gecombineerd met weinig hart voor de kinderen kan agressieve gevoelens opwekken. Een autoritaire aanpak kweekt gehoorzaamheid, en doet geen appèl op het ontwikkelen van verantwoordelijkheidsgevoel. Uit onderzoek blijkt dat een zogenaamde autoritatieve of democratische opvoeding kinderen het beste voorbereidt op het leven in een democratische gemeenschap. Die opvoedingsstijl wordt eerder gekenmerkt door gezag dan door macht. Opvoeders stellen wel duidelijke grenzen, maar geven daarbij veel uitleg, bevorderen de ontwikkeling van eigen verantwoordelijkheid, zijn zuinig met gebruik van machtsmiddelen, en vertonen moreel voorbeeldgedrag. Kinderen zijn gesprekspartner, die een zekere mate van verantwoordelijkheid kunnen dragen. Door kinderen consequent uit te leggen wat de gevolgen van hun handelingen zijn voor anderen, door hen te helpen zich te verplaatsen in het perspectief van anderen, ontwikkelen zich geleidelijk aan mentale scripts die gedrag van binnenuit reguleren.

Overgenomen van:

http://www.stichtingvreedzaam.nl/vreedzame_wijk/items/uitgangspunten.html

Bijlage B: Interviewvragen Oudermediator en Professional

Interview oudermediatorAlgemeen

- Naam, leeftijd, opleidingsniveau, beroep, kinderen, leeftijd kinderen.
- Sinds wanneer ben je oudermediator?
- Waarom ben jij begonnen als oudermediator?
- Denk je dat je [deze reden] ook echt behaald/doet?
- Wat zou je nog meer voor elkaar willen krijgen als oudermediator?
- Wat heb je daarvoor nodig?

Professional

- Wat versta jij onder de professional? Wie zijn dit en met wie werk jij samen?
- Wat voegen jullie beide (de professional en de ouder) toe aan de samenwerking, en sluit dat op elkaar aan?
- Op welke manier word jij door deze professionals ondersteund?
- Ben je tevreden over deze ondersteuning/(samenwerking)?
- Wat zou je graag nog meer van de professional krijgen?
- Welke toegevoegde waarde heb jij voor de professional?
- Wat denk je dat de professional nog extra moet doen voor een fijnere samenwerking?
- Heb je het idee dat de professional en jij de Vreedzame principes op een andere manier toepassen in de wijk?
- Heb je het idee dat de professional en jij op één lijn zitten qua doelen?

Specifiek op oudermediatoren

- Heb je het idee dat je actief wordt meegenomen bij het maken van beslissingen?
- Hoe bevalt de communicatie tussen jou en de professional?
- Heb je het idee dat de samenwerking de afgelopen jaren is verbeterd?
- Wat is jouw eigen toegevoegde waarde aan deze samenwerking en in de wijk?
- Heb je het idee dat jouw inzet genoeg gewaardeerd wordt?
- Wat zou je graag nog meer zien qua waardering?
- Ervaar jij de samenwerking als gelijkwaardig?
- Ervaar jij de samenwerking als duurzaam?

Oriënterend gesprek*Bekendheid in de buurt*

- Uit het oriënterend gesprek is naar voren gekomen dat de oudermediatoren graag meer bekendheid zouden willen hebben in de buurt, zodat zij hun werk beter kunnen doen. Hoe zie je dat voor je?

Handvaten

- Heb je het idee dat je de oudermediatie training kan toepassen in de wijk of heb je daarvoor meer ondersteuning/training nodig?

Samenwerking

- Met wie zou je allemaal moeten samenwerken om de wijk zo Vreedzaam mogelijk te maken?

- Wie zijn daarvan de hoofdpersonen?

Elkaar weten te vinden

- Wat denk je dat de makkelijkste manier om te weten waar je elkaar moet vinden is/wie je moet benaderen voor hulp? (Bijvoorbeeld een stamboom?)

- Als je een professional om hulp zou vragen bij een conflict, denk je dan dat jullie het conflict gezamenlijk (gelijkwaardig) op zouden kunnen lossen?

Interview professionalAlgemeen

- Naam, leeftijd, opleidingsniveau, beroep.
- Wat houdt je functie in?
- Sinds wanneer werk jij met de Vreedzame principes?
- Waarom ben jij gaan werken met de Vreedzame principes?
- Heb je het idee dat je [deze reden] ook kunt realiseren?
- Wat zou je nog meer voor elkaar willen krijgen in de wijk?
- Wat heb je daarvoor nodig (van de oudermediatoren)?

Ouder

- Wat voegen jullie beide (de professional en de ouder) toe aan de samenwerking, en sluit dat op elkaar aan?
- Ben je tevreden over deze samenwerking?
- Wat zou je graag nog meer van de oudermediator willen met betrekking tot de Vreedzame wijk?
- Welke toegevoegde waarde heb jij voor de ouder?
- Heb je het gevoel dat jouw ondersteuning ook daadwerkelijk wordt meegenomen en gebruikt in de praktijk?
- Wat denk je dat de oudermediator nog extra zou kunnen doen voor een fijnere samenwerking?
- Heb je het idee dat de ouder en jij de Vreedzame principes op een andere manier toepassen in de wijk?
- Heb je het idee dat de ouder bekwaam genoeg is om volledig deel te nemen in dit proces?
- Heb je het idee dat de oudermediator en jij op één lijn zitten qua doelen?

Specifiek op oudermediatoren

- Heb je het idee dat je ouders actief meeneemt bij het maken van beslissingen?
- Hoe bevalt de communicatie tussen jou en de oudermediator?
- Merk je verschil in communicatie tussen verschillende ouders? (leeftijd, opleidingsniveau, achtergrond)
- Heb je het idee dat de samenwerking de afgelopen jaren is verbeterd?
- Wat is jouw eigen toegevoegde waarde aan deze samenwerking en in de wijk?
- Heb je het idee dat jouw inzet voor de ouder genoeg gewaardeerd wordt?
- Zou je graag iets meer zien qua waardering?

DUURZAME SAMENWERKING TUSSEN PROFESSIONAL EN OUDER

- Ervaar jij de samenwerking als gelijkwaardig?
- Ervaar jij de samenwerking als duurzaam?

Oriënterend gesprek*Bekendheid in de buurt*

- Uit het oriënterend gesprek is naar voren gekomen dat de oudermediatoren graag meer bekendheid zouden willen hebben in de buurt, zodat zij hun werk beter kunnen doen. Hoe zie je dat voor je?

Handvaten

- Heb je het idee dat je oudermediatoren klaar zijn om de training toe te passen in de wijk of hebben ze daarvoor meer ondersteuning/training nodig?

Samenwerking

- Met wie zou je allemaal moeten samenwerken om de wijk zo Vreedzaam mogelijk te maken?
- Wie zijn daarvan de hoofdpersonen?

Elkaar weten te vinden

- Wat denk je dat de makkelijkste manier om te weten waar je elkaar moet vinden is/wie je moet benaderen voor hulp? (Bijvoorbeeld een stamboom?)
- Als een oudermediator je om hulp zou vragen bij een conflict, denk je dan dat jullie het conflict gezamenlijk (gelijkwaardig) op zouden kunnen lossen?